

Kommentarer till rapporten Assistansmarknaden – lönsamhet och konkurrensförhållanden

Leif Nordqvist, Sakkunnig ekonom, Konkurrensverket
19 december 2017

Konkurrensen på assistansmarknaden fungerar väl

- » Utifrån rapporten framgår att konkurrensen på assistansmarknaden fungerar relativt väl med många anordnare, låga in- och utträdeshinder och små vinstmarginaler. Brukarna är medvetna om att de själva kan välja anordnare och de är motiverade och välinformerade och gör aktiva val. Grundförutsättningarna för ett fungerande valfrihetsystem finns således
- » Jag vill göra en jämförelse med vårdvalet i primärvård som Konkurrensverket har följt i ett flertal regeringsuppdrag. 95 procent av invånarna vet att de kan välja vårdcentral och 2 av 3 uppgav att de gjort ett aktivt val
- » Att lönsamheten på assistansmarknaden bland privata anordnare sjunker behöver inte vara ett problem på kort sikt. Det finns mer än 1 000 privata anordnare på knappt 16 000 brukare. En viss konsolidering behöver inte leda till en sämre mångfald

Jämförelse av lönsamhet med andra branscher inom vård och omsorg

- » Inom vårdvalet i primärvård har antalet vårdcentraler minskat något de senaste åren, trots det finns många privata vårdcentraler i landet och tillgängligheten är hög i de flesta landsting
- » 2012 gick 4 av 10 vårdcentraler med underskott. Den genomsnittliga rörelsemarginalen var endast 1 procent. Men spridningen var stor. Precis som på assistansmarknaden finns privata vårdgivare med goda rörelsemarginaler. Ägarledda vårdcentraler hade generellt högre rörelsemarginaler och bättre läkarbemanning
- » Konkurrensverket redovisade i juni 2017 att privata utförare av HVB hade i genomsnitt 11 procent i rörelsemarginal år 2015. Konsulentstödsföretag som förmedlar jour- och familjehem hade över 17 procent i genomsnitt i rörelsemarginal. Tjänsterna har ofta direktupphandlats vilket lett till höga kostnader i kommuner

Jämförelse med tandvården

- » Att tandvårdsföretag har hög lönsamhet beror främst på fri prissättning. TLV har visat att 6 av 10 patienter möter ett vårdgivarpris som överstiger referenspriset. 25 procent av patienterna möter 2017 ett pris som mycket överstiger referenspriset (mer än 10 procent). Privata tandvårdsföretag kan i större utsträckning påverka sina marginaler än inom andra branscher inom vård och omsorg
- » Höga byteskostnader vid byte av anordnare av personlig assistans kan leda till att brukaren fastnar hos samma anordnare även om kvaliteten går ner. Motsvarande finns inom tandvården. Vill patienten byta vårdgivare måste patienten betala kostnaden för ny basundersökning och för röntgen hos en ny vårdgivare. Det kan göra att patienten väljer att stanna kvar hos samma vårdgivare år efter år, fastän patienten inte är nöjd med upplevd kvalitet

Ersättningsmodellen för assistansersättningen

- » Ersättningsmodellen för assistansersättning bör vara enkel och förutsägbar. Dess konstruktion ger utrymme för kvalitetskonkurrens. Timschablonen bör räknas upp så att den täcker en rimlig löneutveckling för personliga assistenter annars riskerar den att minska anordnares vilja att investera i personal och i andra kvalitetshöjande insatser. Det är inte troligt att en privat aktör kommer att etablera sig eller fortsätta verka på lång sikt i ett område som över längre tid är underfinansierat
- » Övergången till efterskottsbetalning från oktober 2016 liknar det som är vanligt i andra branscher. Men om Försäkringskassan dröjer med att betala ut ersättningen kan det leda till likviditetsproblem för små aktörer. Sådan kritik har framförts av små fristående apotek mot landsting som har släpat med att betala ut ersättning för nya dyra läkemedel

Fusk och bristande tillsyn kan snedvrída konkurrensen

- » IVOs och Försäkringskassans tillsyn fyller en mycket viktig roll för att tillse att seriösa anordnare av assistans kan verka och vara kvar på marknaden och se till att oseriösa inte tillåts träda in
- » Konkurrensverket har redovisat att inslaget av oseriösa aktörer på HVB marknaden och konsulentstödsföretag som förmedlat familjehem lett till att en del ensamkommande barn farit illa och inte levt i anständiga boendeformer
- » Hälften av föreståndare på privata HVB ansåg år 2016 att kommunernas uppföljning var bristfällig eller att ingen uppföljning gjordes alls
- » IVO har i sin frekvenstillsyn av HVB oftare riktat kritik mot offentligt drivna HVB än privata HVB. Kommunerna har endast anmälningssplikt. Privata utförare måste ha tillstånd från IVO innan de får starta ett HVB liknande som gäller för anordnare av assistans

Tack för att ni lyssnade!

leif.nordqvist@kkv.se

Tel. 08 700 16 92